

This project is funded
by the European Union

giz | International
Services

PROGRAMI EVROPSKE UNIJE

2021-2027

DEI
Direkcija za evropske/europske integracije
Дирекција за европске интеграције

SARAJEVO, APRIL 2023. GODINE

Impresum

Izdavač:

Direkcija za evropske integracije
Đoke Mazalića 5
71 000 Sarajevo

Glavni i odgovorni urednik:

Edin Dilberović
direktor Direkcije za evropske integracije

Autor brošure:

Mihailo Udovički

Lektorice:

Sandra Zlotrg i Klaudija Mlakić Vuković

Dizajn i grafička priprema:

Triptih

Štampa:

Triptih

Brošura je pripremljena uz podršku EU projekta „Podrška Državnom IPA koordinatorskom programu u programiranju prepristupne pomoći, Bosna i Hercegovina“. Mišljenja izražena u ovoj brošuri su mišljenja autora i ne odražavaju stavove Evropske unije niti bilo koje druge pomenute organizacije.

This project is funded
by the European Union

PROGRAMI EVROPSKE UNIJE

2021-2027

Direkcija za evropsko/europsko integraciju
Дирекција за европске интеграције

SARAJEVO, APRIL 2023. GODINE

SADRŽAJ

UVOD	3
PROGRAMI EVROPSKE UNIJE 2021–2027.	4
Cilj i značaj „programa EU”	4
Bosna i Hercegovina u programima EU	6
Pregled sadašnjeg ciklusa programa EU 2021–2027.	7
PREDSTAVLJANJE POJEDINAČNIH PROGRAMA	11
NAPOMENE ZA POTENCIJALNE APLIKANTE	39
KONTAKTI ZA PROGRAME U BIH	40

Programi EU podržavaju saradnju između država članica EU i njihovih građana u različitim oblastima politika Evropske unije. Ovi programi namijenjeni su zemljama članicama, ali je Evropska unija državama potencijalnim kandidatkinjama i kandidatkinjama, a time i Bosni i Hercegovini, ponudila mogućnost učešća u ovim programima, uz prethodno provođenje propisane procedure i ispunjavanje potrebnih preduslova, kako bi se podržalo njihovo pristupanje Evropskoj uniji.

Programi EU pružaju priliku različitim organizacijama, institucijama i pojedincima da se uključe u aktivnosti kroz partnerstva sa evropskim kolegama i na taj način sagledaju EU politike, standarde, procese i metode rada, te stiču nova znanja i iskustva. Stoga su programi Unije moćno sredstvo ne samo za podršku procesu pristupanja, već i način da se u taj proces uključi što veći broj aktera.

U prethodnom ciklusu programa Evropske unije za period 2014–2020, Bosna i Hercegovina učestvovala je u nekim od njih, doprinoseći tako približavanju evropskim integracijama u oblastima na koje se ti programi odnose. Istovremeno, time je omogućen razvoj kapaciteta za korištenje ovih programa, kako institucija tako i aplikanata, razvoj saradnje sa institucijama i organizacijama u zemljama članicama EU i ostalim zemljama članicama programa prilikom pripreme i realizacije projekata, te uključivanje u evropski prostor i tokove u datim oblastima.

Nadamo se da će ova brošura koja nudi pregled programa Evropske unije za tekući period 2021–2027. biti od pomoći da se prepoznaju mogućnosti koje ovi programi pružaju u različitim oblastima, i da će na taj način doprinijeti daljem i značajnijem učešću Bosne i Hercegovine, njenih građana i privrede u ovim programima, u skladu sa strateškim interesima zemlje, njenim kapacitetima i obavezama koje proizilaze iz procesa evropskih integracija.

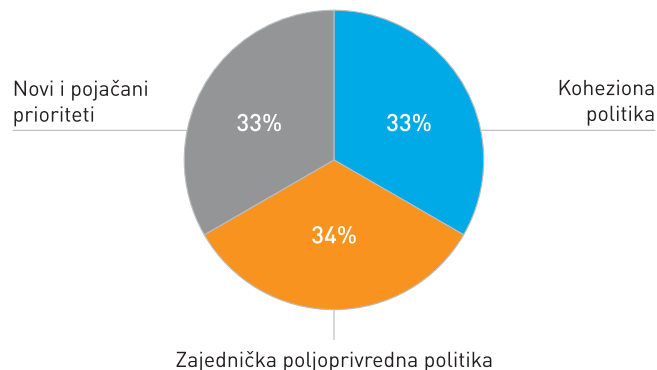
PROGRAMI EVROPSKE UNIJE 2021–2027.

Cilj i značaj „programa EU”

Cilj programa Evropske unije („**programi EU**”) jeste pružanje podrške politikama i prioritetima Evropske unije kroz unapređenje saradnje između država članica EU i njihovih građana u različitim oblastima: nauci, inovacijama, kulturi, zaštiti životne sredine, obrazovanju, razvoju preduzetništva, potrošačkoj, carinskoj i poreskoj politici, zdravstvu, pravosuđu itd.

Prema trenutnom dugoročnom budžetu EU koji pokriva period 2021–2027. („Višegodišnji finansijski okvir”), finansijska sredstva se dijele na tri cijeline: Kohezionu politiku, Zajedničku poljoprivrednu politiku i Nove i pojačane prioritete:¹

EU višegodišnji finansijski okvir za period 2021–2027
(ukupan budžet 1,2 triliona €)*

* Programi EU koji su otvoreni za učešće zemljama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama se uglavnom finansiraju iz „Novih i pojačanih prioriteta”, mada se dio sredstava za programe EU odvajaju i iz budžeta Kohezione politike (tj. iz Evropskih strukturalnih i investicionih fondova). Također, pored redovnog Višegodišnjeg finansijskog okvira, za ovaj sedmogodišnji budžetski ciklus, EU je odvojila dodatnih 807 milijardi € kroz privremeni instrument „*NextGenerationEU*” za oporavak od pandemije COVID-19. Iz ovog instrumenta, 83 milijarde € će biti usmjerene na programe EU (poput Horizont Evropa, *rescEU*, *InvestEU*, *Just Transition Fund* itd.).

1 Evropska komisija: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027_en

S obzirom na to da programi EU prate politike i prioritete EU, državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama za članstvo u EU omogućeno je pristupanje ovim programima u skladu sa njihovim individualnim potrebama, kapacitetima, strateškim interesima i očekivanim rezultatima. Postupak pristupanja pokreće se posebno za svaki program, a nosilac aktivnosti u vezi sa pristupanjem je nadležna institucija na državnom nivou. Prilikom pristupanja programima, potrebno je voditi računa o raspoloživim institucionalnim kapacitetima i budžetskim sredstvima koje je potrebno izdvojiti za učešće u određenom programu. Da bi zemlja pristupila određenom programu, potrebno je zaključiti pristupni sporazum sa EU, te platiti finansijski doprinos za učešće u programu (tzv. „ulaznu kartu“) za svaku godinu učešća u programu. Troškovi ulazne karte se mogu dijelom finansirati iz sredstava Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA).

Glavna razlika između Programa EU i IPA (Instrumenta za pretpristupnu pomoć):

- **IPA** je namijenjena isključivo državama potencijalnim kandidatkinjama i kandidatkinjama za članstvo u EU. IPA je glavni finansijski instrument EU za pružanje pomoći državama korisnicama u postepenom usklađivanju sa standardima i politikama EU, sa ciljem članstva u EU. Korisnici programa IPA su uglavnom državni organi.
- **Programi EU** su prije svega usmjereni državama članicama i njihovim korisnicima, s tim što druge zemlje mogu biti „pridružene“ ukoliko je ta mogućnost predviđena uredbama kojima se definiraju programi EU. Programi EU omogućavaju produbljivanje saradnje između korisnika programa EU iz zemalja članica sa srodnim/partnerskim organizacijama iz pridruženih zemalja.

Programi EU su uglavnom usmjereni ka akademskim i obrazovnim institucijama, razvojnim i kulturnim centrima, nevladinim organizacijama, privatnom sektoru (malim i srednjim preduzećima), s tim što postoje i programi namijenjeni prije svega državnim organima (naprimjer, Fiskalis i Carina).

Ključni značaj učešća u programima EU za zemlje kandidatkinje za članstvo u EU prevashodno se ogleda u jačanju saradnje sa partnerskim organizacijama iz EU, upoznavanju sa standardima, pravilima i vrijednostima EU, a služi i kao svojevrsna priprema za korištenje ostalih raspoloživih finansijskih instrumenata koji su dostupni zemljama članicama EU. Kroz provođenje različitih projekata, jačaju se ne samo kapaciteti i znanja učesnika koji se odnose na usklađivanje sa EU pravnim tekovinama, već i svijest o konkretnim koristima koje proizilaze iz članstva u EU time što se uključuje širok spektar zainteresiranih strana.

Bosna i Hercegovina u programima EU

Od januara 2007. godine, na osnovu Okvirnog sporazuma o općim principima učešća Bosne i Hercegovine u programima Zajednice, Bosni i Hercegovini je prvi put otvorena mogućnost pristupanja pojedinačnim programima Unije. U periodu 2007–2013, Bosna i Hercegovina je učestvovala u pet programa EU (tada poznati kao „programi Zajednice”): Sedmi okvirni program za istraživanje i tehnološki razvoj – *FP7*, *Tempus/Erasmus Mundus*, Evropa za građane, Kultura i MEDIA.² Nakon toga, u budžetskom ciklusu EU za period 2014–2020, Bosna i Hercegovina je značajno povećala svoje učešće u programima EU, a ujedno i uspješnost u apsorpciji fondova iz tih programa:

Programi Zajednice u kojima je BiH učestvovala 2007-2013
FP7
Kultura
MEDIA
<i>Tempus/Erasmus Mundus</i>
Evropa za građane

>

>

>

>

>

Programi EU u kojima je BiH učestvovala 2014-2020
Horizont 2020
Kreativna Evropa
ERASMUS+ (djelomično učešće)
Evropa za građane
Treći program Zdravlje
FISCALIS
Carina
COSME (konkurentnost i preduzetništvo)

² Bosna i Hercegovina je učestvovala i u određenim aktivnostima programa Cjeloživotno učenje i Mladi u akciji.

U periodu 2014–2020, u okviru osam programa EU kojima je Bosna i Hercegovina imala pristup, korisnici iz Bosne i Hercegovine su učestvovali na oko 1500 projekata i kroz njih je povučeno preko 30M €. ^{3,4} Samo u okviru dva programa, Horizont 2020 i Kreativna Evropa, učestvovalo je preko 150 različitih organizacija iz Bosne i Hercegovine (uključujući univerzitete i istraživačke institucije, preduzetnike, kulturno-umjetnička društva, javne ustanove, udruženja građana i nevladine organizacije itd.). Ovaj podatak ilustrira potencijalni značaj programa za jedan segment društveno-ekonomskog razvoja, pogotovo u sektorima kao što su kultura, obrazovanje, mladi, nauka, inovacije, zdravstvo – gdje je neophodno stimulirati razmjenu iskustava i znanja. Dobijanjem kandidatskog statusa za članstvo u 2022. godini, značaj učešća u programima EU za Bosnu i Hercegovinu također raste.

Pregled sadašnjeg ciklusa programa EU 2021–2027.

Institucije u Bosni i Hercegovini su preduzele potrebne korake da nastave učešće u programima EU u kojima je Bosna i Hercegovina već učestvovala u prethodnom ciklusu, a uzeto je u razmatranje učešće i u novim programima koji bi mogli biti od interesa. Bosna i Hercegovina od 2021. godine učestvuje u programima Horizont Evropa, Kreativna Evropa, Program jedinstvenog tržišta – komponenta Konkurentnost i održivost malih i srednjih preduzeća (nastavak programa COSME) i Erasmus+ (učestvuje u aktivnostima unutar međunarodne dimenzije programa Erasmus+), a od 2023. godine je pridružena i Mehanizmu civilne zaštite Unije. U trenutku pripreme ove brošure, Bosna i Hercegovina je izrazila zanimanje da pristupi programima Fiskalis, Carina, Zdravlje, Pravosuđe, Građani, jednakost, prava i vrijednosti (CERV) (uključuje raniji program Evropa za građane) i Zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI), a razmatra se pristupanje i programu Digitalna Evropa, kako bi i ti programi bili otvoreni za pristupanje tokom ili nakon 2023. godine.

3 Navedeni iznos se odnosi na budžetska sredstva namijenjena partnerima iz Bosne i Hercegovine. Međutim, ovaj iznos je indikativan s obzirom na to da se metodologija za računanje budžeta po projektu/partneru razlikuje od programa do programa. Naprimjer, o ukupnom budžetu projekata na kojima su partneri iz Bosne i Hercegovine učestvovali u okviru programa Evropa za građane, isključivo se izvještavalo za one projekte gdje su partneri iz Bosne i Hercegovine bili i nosioci projekata. Drugim riječima, za neke programe se ne vidi raspodjela na nosioce projekta (lidere konzorcija) i druge partnere.

4 Izvor: Kontakt-tačke pojedinih programa i Direkcija za evropske integracije Vijeća ministara Bosne i Hercegovine.

Cilj ove brošure je da pruži čitaocu pregled svih programa EU koji se trenutno dijele u šest oblasti (koje se zatim dodatno dijele u tematske klasterne). Također, pojedinačno će biti predstavljeni osnovni podaci o relevantnim programima za korisnike iz Bosne i Hercegovine (opis, ciljevi, oblasti intervencija, potencijalni korisnici), kao i status pridruživanja Bosne i Hercegovine tim programima.

Tabela: Pregled svih programa i finansijskih instrumenata EU iz Višegodišnjeg finansijskog okvira 2021–2027. prema oblastima i tematskim klasterima:

Oblast	Tematski klaster	Programi/finansijski instrumenti
1. Jedinstveno tržište, inovacije i digitalizacija	1.1 Istraživanje i inovacije	Horizont Evropa**
		Euratom
		ITER – međunarodni istraživački i inženjerski projekat na polju nuklearne fuzije
	1.2 Evropske strateške investicije	InvestEU
		Instrument za povezivanje Evrope (CEF)
		Digitalna Evropa**
	1.3 Jedinstveno tržište	Program jedinstvenog tržišta (SMP)**
		Program za borbu protiv prevara
		FISCALIS**
		Carina**
1.4 Svemir	Evropski svemirski program	

Oblast	Tematski klaster	Programi/finansijski instrumenti
2. Kohezija i vrijednosti	2.1 Regionalni razvoj i kohezija	Evropski regionalni razvojni fond (ERDF)
		Kohezioni fond
		REACT EU
		Podrška zajednici kiparskih Turaka
	2.2 Oporavak i otpornost	Fond za oporavak i otpornost
		Instrument za tehničku podršku
		Zaštita eura od falsificiranja (Pericles IV)
		Mehanizam za civilnu zaštitu Unije i „rescEU” **
		Zdravlje 4**
	2.3 Ulaganje u ljude, društvenu koheziju i vrijednosti	Program za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI/ESF+)**
		Erasmus+**
		Evropski korpus solidarnosti
		Pravosuđe**
		Građani, jednakost, prava i vrijednosti (CERV)**
		Kreativna Evropa**

Oblast	Tematski klaster	Programi/finansijski instrumenti
3. Prirodni resursi i životna sredina	3.1 Poljoprivreda i pomorska politika	Evropski poljoprivredni garantni fond (EAGF)
		Evropski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD)
		Evropski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu
	3.2 Životna sredina i klimatske akcije	Program za zaštitu životne sredine i klimatske aktivnosti (LIFE)** Fond za pravednu tranziciju
4. Migracije i upravljanje granicama	4.1 Migracije	Fond za azil, migracije i integraciju
	4.2 Upravljanje granicama	Fond za integrirano upravljanje granicama
5. Sigurnost i odbrana	5.1 Sigurnost	Fond unutrašnje sigurnosti
		Nuklearna razgradnja (Litvanija) Nuklearna sigurnost i razgradnja
	5.2 Odbrana	Evropski odbrambeni fond
6. Susjedstvo i svijet	6.1 Vanjske aktivnosti	Globalna Evropa: Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu saradnju
		Humanitarna pomoć
		Zajednička vanjska i sigurnosna politika
	6.2 Pretpristupna pomoć	Prekomorske zemlje i teritorije Pretpristupna pomoć

****Programi koji su detaljnije obrađeni u nastavku**

PREDSTAVLJANJE POJEDINAČNIH PROGRAMA

U nastavku brošure, pojedinačno su predstavljene osnovni podaci o relevantnim programima za korisnike iz Bosne i Hercegovine (ciljevi, oblasti intervencija/ključne aktivnosti, potencijalni korisnici), kao i status pridruživanja Bosne i Hercegovine određenom programu. S tim u vezi, bitno je naglasiti da svi programi EU nisu dostupni zemljama kandidatkinjama za članstvo u EU, te tako nisu ni detaljno prikazani.

Učešće u programima EU ostvaruje se objavljivanjem poziva za predaju projektnih prijedloga i dodjelom finansijske podrške odabranim projektima. Za svaki od programa nadležna je određena glavna uprava Evropske komisije, odnosno izvršna agencija Evropske komisije, koja objavljuje pozive za predaju projektnih prijedloga, vrši selekciju projekata, dodjeljuje finansijska sredstva te prati realizaciju projekata.

Horizont Evropa

[*Horizon Europe*]

Okvirni program EU za istraživanja i inovacije

Planirani budžet: 95,5 milijarde € 	Prethodni program: Nastavak aktivnosti Horizont 2020 (kao i prethodnih FP7 i dijelova Programa za konkurentnost i inovacije – CIP) 	Status pristupanja BiH: BiH je pristupila Horizontu Evropa 2021. godine [BiH je imala pristup programu Horizon 2020 u periodu 2014–2020]
---	--	---

Opis programa/cilj: Horizont Evropa jedan je od ključnih instrumenata Unije za jačanje evropskog istraživačkog prostora, podršku stvaranju i širenju izuzetnosti u znanju i tehnologijama, usmjeravanje i ubrzanje digitalne i zelene tranzicije, olakšavanje saradnje i jačanje učinka istraživanja i inovacija u razvoju i provođenju politika EU uz pružanje rješenja za globalna pitanja. To ga čini najvećim transnacionalnim okvirnim programom za istraživanje i inovacije u svijetu, a cilj mu je i da doprinese osnaživanju evropske konkurentnosti, evropskog ekonomskog oporavka i borbi protiv klimatskih promjena.

Oblasti intervencija: S obzirom na njegovu veličinu, struktura Horizonta Evropa je kompleksna i dijeli se na tri stuba i jedan horizontalni dio sa više potprograma:

1. stub – Izvrsnost u nauci (26 mlrd €): promocija izvrsnosti u nauci, privlačenje najboljih talenata i pružanje podrške istraživačima na početku njihove karijere sa akcentom na stvaranju i širenju naučne izvrsnosti, visokokvalitetnih znanja, vještina, tehnologije i rješenja za globalne izazove. Potprogrami uključuju:

- Evropsko istraživačko vijeće (ERC);
- Marija Sklodovska Kiri;
- Evropska istraživačka infrastruktura.

2. stub – Globalni izazovi i evropska industrijska konkurentnost (53,5 mlrd €): podrška stvaranju i transferu novih znanja, tehnologija i održivih rješenja sa ciljem podsticanja konkurentnosti industrije zemalja članica i jačanja utjecaja istraživanja i inovacija u provođenju politika EU. Program se dijeli u šest klastera (**zdravlje; kultura, kreativnost i inkluzivno društvo; civilna sigurnost; digitalizacija, industrija i svemir; klima, energija i mobilnost; hrana, bioekonomija, prirodni resursi, poljoprivreda i životna sredina**) i **Zajednički istraživački centar – nenuklearne direktne aktivnosti**.

	<p>3. stub – Inovativna Evropa (13,6 mlrd €): podsticaj revolucionarnih inovacija koje stvaraju nova tržišta i sisteme koji favoriziraju inovacije. Potprogrami uključuju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evropsko vijeće za inovacije (EIC); • Evropski ekosistemi inovacija (EIE); • Evropski institut za inovacije i tehnologiju (EIT). <p>Horizontalni dio: Proširivanje učešća i jačanje evropskog istraživačkog prostora (EIP) (3,4 mlrd €) Horizontalni dio strukture programa podržava opće ciljeve evropskog istraživačkog prostora, sa naglaskom na stvaranju i implementaciji najpogodnijeg okruženja za istraživanje i inovacije, u kojem sve države članice i njihovi regioni imaju iste mogućnosti za razvoj i pristup finansiranju.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Širenje izvrsnosti i učešća (uključujući potprogram COST); • Reforma i jačanje evropskog istraživačkog sistema inovacija.
Potencijalni korisnici:	U zavisnosti od stuba i potprograma, tj. odgovarajućeg programa rada: državne institucije, instituti, istraživački i obrazovni centri, univerziteti, naučnici, mala i srednja preduzeća
Relevantni pravni okvir:	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2021.170.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2021%3A170%3ATOC
Internet-stranica programa:	https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en
Nadležne institucije EU:	Evropska komisija – Glavna uprava za istraživanja i inovacije (DG RTD)
Kontakt u BiH:	<p>Ministarstvo civilnih poslova BiH</p> <p>Nacionalni/državni koordinator za program i nacionalne/državne kontakt-tačke/osobe za podoblasti</p> <p><i>*Potrebno je imati u vidu da za svaku podoblast postoji odgovorna nacionalna kontakt-tačka/osoba, kao i nacionalni/državni koordinator za cjelokupni program, koje možete pronaći preko internet-stranice Horizont Evropa:</i></p> <p>https://horizoneuropencpportal.eu/find-your-ncp</p> <p>https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/support/ncp</p>

Digitalna Evropa

[Digital Europe Programme – DIGITAL]

Novi program za jačanje digitalnih tehnologija i infrastrukture

Planirani budžet: 7,59 milijardi € 	Prethodni program: Iako je program nov, djelimično se nastavlja na aktivnosti Instrumenta za povezivanje Evrope iz prethodnog ciklusa (CEF – Digital) 	Status pristupanja BiH: BiH razmatra učešće u programu
---	---	---

Opis programa/cilj:

Digitalna Evropa je novi program EU koji je fokusiran na dalji razvoj digitalnih tehnologija kao i njihovo približavanje preduzećima, građanima i javnoj upravi. Na ovaj način se također pruža podrška jačanju evropske konkurentnosti i zelenoj tranziciji u cilju postizanja klimatske neutralnosti do 2050. godine i razvoja u pravcu tehnološke suverenosti EU.

Oblasti intervencija:

Digitalna Evropa se provodi kroz pet oblasti:

1. Računarstvo visokih performansi: implementacija, koordinacija i upravljanje *exascale* superračunarstvom i infrastrukturom podataka koja će biti lako dostupna javnim i privatnim korisnicima, posebno malim i srednjim preduzećima; implementacija i upravljanje post-*exascale* infrastrukturom, uključujući integraciju sa kvantnim računarskim tehnologijama i istraživačkim infrastrukturama za računarsku nauku, kao i podsticaj razvoju hardvera i softvera neophodnog za takvu primjenu unutar EU.

2. Vještačka inteligencija (VI): podrška izgradnji i jačanju kapaciteta vještačke inteligencije u EU; povećati dostupnost vještačke inteligencije preduzećima (posebno „startapovima“ kao i malim i srednjim preduzećima), civilnom društvu, neprofitnim organizacijama, istraživačkim institucijama, univerzitetima i javnoj administraciji, kako bi se maksimizirala korist vještačke inteligencije za evropsko društvo i privredu; razviti i ojačati sisteme komercijalne primjene vještačke inteligencije i proizvodnje; ojačati i umrežiti kapacitete za testiranje i eksperimentiranje s vještačkom inteligencijom.

3. Digitalna sigurnost i povjerenje: podrška izgradnji i nabavki napredne opreme, alata i infrastrukture za digitalnu sigurnost; projekti za izgradnju i najbolju primjenu evropskog znanja, kapaciteta i vještina u vezi sa digitalnom sigurnošću i razmjenom i integracijom najboljih praksi itd.

Prema Programu rada za 2023–24, ova komponenta nije otvorena za zemlje kandidatkinje.

	<p>4. Napredne digitalne vještine: jačanje znanja i profesionalizacije u oblastima poput računarstva visokih performansi, analitike velikih podataka, digitalne sigurnosti, tehnologije distribuirane knjige (npr. <i>blockchain</i>), kvantne tehnologije, robotike, vještačke inteligencije. Podrška pripremi i provođenju visokokvalitetnih, dugoročnih obuka i kurseva, uključujući kombinirano učenje, za studente i za zaposlene; podrška obukama na radnom mjestu i praksama za studente, zaposlene, posebno u malim i srednjim preduzećima i u javnom sektoru itd.</p> <p>5. Uvođenje i najbolja primjena digitalnih kapaciteta i interoperabilnost: podrška javnom sektoru i oblastima od javnog interesa (kao što su zdravstvo i socijalna zaštita, obrazovanje, pravosuđe, carina, transport, mobilnost, energetika, životna sredina, kulturni i kreativni sektori, privreda) u cilju efikasnijeg pristupanja najsavremenijim digitalnim tehnologijama; podrška razvoju, upravljanju i održavanju transevropske interoperabilne infrastrukture digitalnih usluga širom Unije; olakšati razvoj, ažuriranje i korištenje rješenja i okvira od strane javnih uprava, preduzeća i građana, uključujući <i>open source</i> rješenja; projekti koji omogućavaju javnom sektoru i industriji Unije, posebno malim i srednjim preduzećima, jednostavan pristup testiranju i pilotiranju digitalnih tehnologija kako bi se povećala njihova upotreba.</p>
Potencijalni korisnici:	Javne i privatne organizacije/preduzeća, mala i srednja preduzeća, univerziteti/naučno-istraživački instituti, naučnici/istraživači/IKT stručnjaci, civilni sektor itd.
Relevantni pravni okvir:	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R0694&from=EN
Internet-stranica programa:	https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme
Nadležne institucije EU:	Evropska komisija – Glavna uprava za komunikacijske mreže, sadržaje i tehnologije (DG CONNECT)
Kontakt u BiH:	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH

Program jedinstvenog tržišta [Single Market Programme – SMP]

Program za upravljanje i funkcioniranje jedinstvenog tržišta

Planirani budžet: 4,2 milijarde € 	Prethodni program: Nastavak određenih aktivnosti iz programa COSME, kao i programa koji su se odnosili na zaštitu potrošača, korisnike finansijskih usluga, finansijskog izvještavanja i revizije, sigurnosti hrane i statistike 	Status pristupanja BiH: BiH učestvuje u Programu jedinstvenog tržišta – komponenti za MSP/nastavak COSME počevši od 2021. godine (BiH je imala pristup programu COSME 2014–2020)
--	---	--

Opis programa/cilj:	Spajanjem šest različitih programa iz prethodnog ciklusa, Program jedinstvenog tržišta se fokusira na mjere koje će doprinijeti boljem upravljanju i funkcioniranju jedinstvenog tržišta, koje čini kičmu EU i njenog uspjeha. Te mjere uključuju bolji nadzor tržišta, jačanje konkurentnosti preduzeća, posebno malih i srednjih preduzeća (MSP), pružanje još veće zaštite potrošača, jačanje standardizacije, održavanje visokog standarda sigurnosti hrane kao i izradu i distribuciju visokokvalitetnih statističkih podataka. Za zemlje kandidatkinje, glavna razlika u odnosu na prethodni ciklus je izmještanje finansijskih instrumenata (kao što su naprimjer bile kreditne garancije za MSP ili sredstva za fondove rizičnog kapitala pri osiguravanju sredstava za MSP u fazi proširenja i rasta iz programa COSME) – koji su sada dio Investicionog okvira za Zapadni Balkan (WBIF) , ⁵ kao i posebnog Instrumenta za razvoj preduzeća i inovacije Zapadnog Balkana (WB EDIF) . ⁶
Oblasti intervencija:	Program se provodi kroz šest stubova/komponenti (prvih pet stubova se odnose na jačanje i funkcioniranje internog tržišta, dok je šesti stub vezan za kvalitet statističkih podataka): 1. Povećanje efikasnosti jedinstvenog tržišta: funkcioniranje i razvoj unutrašnjeg tržišta roba i usluga; sredstva za upravljanje unutrašnjim tržištem; nadzor nad tržištem: sigurni i usklađeni proizvodi, jačanje kapaciteta, pojačano provođenje i saradnja sa nadležnim institucijama; podrška razvoju carinske i poreske politike; podrška provođenju zakona o privrednim društvima, ugovorno pravo i sprečavanje pranja novca; implementacija i razvoj unutrašnjeg tržišta za finansijske usluge; politika konkurencije za jaču EU u digitalnom dobu.

⁵ *Western Balkans Investment Framework* <https://www.wbif.eu/> <https://www.dei.gov.ba/bs/wbif>

⁶ *Western Balkans Enterprise Development & Innovation Facility* <http://www.wbedif.eu/>

	<p>2. Konkurentnost i održivost malih i srednjih preduzeća (<i>nastavak programa COSME</i>): podrška preduzećima, posebno malim i srednjim, kroz olakšan pristup tržištu i kreiranje povoljnog poslovnog okruženja; promocija preduzetništva i sticanje preduzetničkih vještina (uključujući mentorstvo i planove mobilnosti); konkurentnost i održivost preduzeća i čitave privrede (povezivanje ekosistema, klastera).</p> <p>3. Jačanje standardizacije: podrška aktivnostima standardizacije; standardi u oblasti finansijskog i nefinansijskog izvještavanja i revizije.</p> <p>4. Unapređenje interesa i zaštite potrošača: program potrošača i „New Deal” za potrošače; povećanje uključenosti potrošača i drugih krajnjih korisnika u kreiranju politike EU u finansijskim uslugama; unapređenje razumijevanja finansijskog sektora i finansijskih usluga.</p> <p>5. Lanac ishrane i sigurnost hrane: sprečavanje, kontrola i suzbijanje životinjskih i biljnih štetočina; podrška održivoj proizvodnji i potrošnji hrane; unapređenje efikasnosti i pouzdanost inspekcijskog nadzora; podrška dobrobiti životinja.</p> <p>6. Statistika: sredstva za izradu i distribuciju visokokvalitetnih statistika za praćenje stanja u društvu, ekonomiji, ekologiji i teritorijalnoj organizaciji; unaprijeđeno donošenje odluka u EU zasnovano na dokazima i mjerenju utjecaja EU inicijativa.</p>
Potencijalni korisnici:	Pojedinci i preduzeća, organizacije potrošača, statistički zavodi, organizacije za standardizaciju, organi za kontrolu kvaliteta hrane, zdravlja životinja i biljaka, Evropska preduzetnička mreža (EEN) itd.
Relevantni pravni okvir:	https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/690/oj
Internet stranica programa:	https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/single-market-programme/overview_en
Nadležne institucije EU:	Krovna institucija je Evropska komisija - Glavna uprava za unutrašnje tržište, industriju, preduzetništvo te mala i srednja preduzeća (DG GROW), s tim što su i druge glavne uprave i agencije uključene u zavisnosti od teme/oblasti.
Kontakt u BiH:	<p>Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH</p> <p>Evropska preduzetnička mreža (EEN) u BiH https://een.ec.europa.eu/local-contact-points/ba</p> <p>Koordinatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanjskotrgovinska komora BiH https://een.ba/bs • Razvojna agencija Republike Srpske https://eunors.org/

Fiskalis [FISCALIS]

Program za saradnju u oblasti poreske politike

Planirani budžet: 0,27 milijardi € 	Prethodni program: Nastavak aktivnosti programa Fiskalis 2020 i Fiskalis 2013 	Status pristupanja BiH: BiH je imala pristup programu Fiskalis 2020 te se očekuje da će se pridružiti i u ovom ciklusu i već je iskazala interes
---	---	---

Opis programa/cilj:

Fiskalis podržava poreske vlasti i unapređenje sistema oporezivanja u cilju poboljšanja funkcioniranja internog tržišta. Ovaj program također ima za cilj podsticanje konkurentnosti EU i fer konkurencije unutar EU; štiti finansijske i ekonomske interese EU i njenih država članica, uključujući zaštitu od poreskih prevara, poreskih utaja i izbjegavanja poreza.

Oblasti intervencija:

Program Fiskalis je usmjeren ka pružanju podrške poreskoj politici i implementaciji zakonodavstva EU u oblasti oporezivanja, podsticanju saradnje između poreskih organa, razmjeni poreskih informacija, izgradnji administrativnih kapaciteta, razvoju ljudskih resursa, kao i razvoju evropskih IKT sistema.

Prema programu rada Fiskalis za period 2021–23, podržane aktivnosti uključuju:

- Opće aktivnosti saradnje: **podrška saradnji** između nadležnih poreskih institucija u cilju jačanja njihovih kapaciteta i efikasnosti kroz seminare, radionice, studijske posjete, saradnju ekspertskih timova, jačanje kapaciteta poreske administracije, izradu studija itd.
- Jačanje **IT kapaciteta** u oblasti oporezivanja: razvijanje, jačanje, rukovođenje i kontrola kvaliteta komponenti Evropskog informacionog sistema kroz zajedničke projekte (npr. MANITC V).
- Jačanje **razmjene informacija** i obrade podataka u cilju borbe protiv poreske utaje (npr. TNA III).
- Jačanje **ljudskih resursa**: razvijanje profesionalnih vještina i znanja u oblasti provođenja poreske politike (uključujući učešće i razmjenu iskustava sa realnim sektorom).

Potencijalni korisnici:	Nadležne poreske institucije zemalja članica EU, kao i zemalja kandidatkinja ili potencijalnih kandidatkinja koje su pristupile programu
Relevantni pravni okvir:	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32021R0847
Internet stranica programa:	https://taxation-customs.ec.europa.eu/eu-funding-customs-and-tax/fiscalis-programme_en
Nadležne institucije EU:	Evropska komisija – Glavna uprava za oporezivanje i carinsku uniju (DG TAXUD)
Kontakt u BiH:	Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Carina [CUSTOMS]

Program za izgradnju kapaciteta evropske carinske administracije

Planirani budžet: 0,95 milijardi € 	Prethodni program: Nastavak aktivnosti programa Carina 2020 i Carina 2013 	Status pristupanja BiH: BiH je imala pristup programu Carina 2020 te se očekuje da će se pridružiti i u ovom ciklusu i već je iskazala interes
---	---	---

Opis programa/cilj: Program Carina pruža podršku upravljanju i modernizaciji carinske unije u cilju jačanja unutrašnjeg tržišta i to kroz saradnju zemalja učesnica i njihovih nadležnih institucija. Ovaj program štiti finansijske i ekonomske interese EU i pridruženih članica, borbom protiv nepoštene i ilegalne trgovine, istovremeno olakšavajući legitimne poslovne aktivnosti.

Oblasti intervencija: Aktivnosti u okviru programa Carina se fokusiraju na **unapređenje kapaciteta carinskih uprava** (sastanci, radionice, obuka i razmjena zvaničnika); podršku carinskim upravama u organizaciji zajedničkih obuka; unapređenje sistema **upravljanja rizicima** u cilju zaštite finansijskih interesa EU; kao i jačanje kapaciteta za borbu protiv prekograničnog kriminala i drugih sigurnosnih prijetnji.

Prema programu rada Carina za period 2023–2025, podržane aktivnosti uključuju:

- Opće aktivnosti saradnje: **podrška saradnji** između nadležnih carinskih institucija u cilju jačanja njihovih kapaciteta i efikasnosti kroz seminare, radionice, studijske posjete, saradnju ekspertskih timova, uspostavljanje koordinacionih grupa i mreža itd.

	<ul style="list-style-type: none"> • Podršku ekspertskih timova za: razvoj carinskih IT sistema (ETCIT IV); usklađivanje prakse u rješavanju kompleksnih slučajeva divergentnih tarifnih klasifikacija (BTI III); jačanje analitičkih kapaciteta i stručnosti carinskih laboratorija (CLET IV); upravljanje carinskim rizikom (ICS2 SSA II); te podršku radu carina na graničnim prijelazima. • Podršku razvoju, održavanju, radu i kontroli kvaliteta zajedničkih komponenti postojećih i novih Evropskih elektronskih sistema za carinu (EES) u cilju osiguravanja međusobnog povezivanja carinskih organa. • Jačanje ljudskih resursa: programom su podržana umrežavanja, zajedničke aktivnosti između carinskog osoblja u cilju borbe protiv krijumčarenja i zaštite intelektualne svojine i to kroz razvijanje profesionalnih vještina i znanja na polju carinskih poslova.
Potencijalni korisnici:	Nadležne carinske institucije zemalja članica EU, kao i zemalja kandidatkinja ili potencijalnih kandidatkinja koje su pristupile programu
Relevantni pravni okvir:	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32021R0444
Internet stranica programa:	https://taxation-customs.ec.europa.eu/eu-funding-customs-and-tax/customs-programme_en
Nadležne institucije EU:	Evropska komisija – Glavna uprava za oporezivanje i carinsku uniju (DG TAXUD)
Kontakt u BiH:	Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Mehanizam za civilnu zaštitu Unije i „rescEU” [Union Civil Protection Mechanism and rescEU]

Program za prevenciju i pružanje odgovora na prirodne i izazvane katastrofe unutar EU i van njenih granica

Planirani budžet:

3,32 milijarde €

Prethodni program:

Nastavak aktivnosti Mehanizma za civilnu zaštitu 2014–20 (program se provodi od 2001. godine)

Status pristupanja BiH:

BiH je pristupila programu i može učestvovati od 2023. god.

Opis programa/cilj:

Mehanizam civilne zaštite Unije intervenira u svim fazama ciklusa upravljanja rizikom od katastrofa, od prevencije do reagiranja, i može ga aktivirati svaka pogođena zemlja u svijetu po hitnom slučaju. Kao novi instrument u okviru mehanizma, RescEU pruža zaštitnu mrežu u situacijama kada su nacionalni kapaciteti preopterećeni ili iscrpljeni u pogledu opreme, ekspertize i direktne podrške.

Oblasti intervencija:

Mehanizam civilne zaštite se može provoditi na više načina:

- Asistencija u civilnoj zaštiti podrazumijeva **pružanje pomoći neposredno nakon katastrofe**. To može biti pomoć u robi, angažiranje specijalno opremljenih timova ili pomoć i koordinacija stručnjaka poslanih na teren.
- Pomoć u hitnim slučajevima **zagađenja mora**, u saradnji sa Evropskom agencijom za zaštitu mora (EMSA).
- Ukoliko kriza nastane u zemljama u razvoju, civilna pomoć uobičajeno se udružuje sa **humanitarnom pomoći EU**.
- U okviru mehanizma, potprogram **rescEU** osigurava rezerve strateških resursa (naprimjer, spasilačka vozila, protivpožarni avioni i helikopteri, zalihe zaštitne i medicinske opreme, ekspertiza i oprema za rješavanje hemijskih, bioloških, radioloških i nuklearnih incidenata).
- Mehanizam pruža mogućnost da se **obučavaju** timovi za civilnu zaštitu, razmjenjuju primjeri dobre prakse i stručnjaci; poboljšava kvalitet i **dostupnost informacija** o kriznim situacijama; **provode preventivne mjere i jača svijest** o kriznom menadžmentu (npr., razvoj vodiča za hitne situacije i mape rizičnih područja); podržavaju **istraživanja** u cilju unaprijeđenog kriznog upravljanja i razvoja sistema ranog upozoravanja.

Potencijalni korisnici:	Prevažadno nacionalna tijela civilne zaštite, mada korisnici mogu biti i zdravstvene organizacije, naučno-istraživački centri, kao i drugi javni i privatni subjekti koji se bave civilnom zaštitom
Relevantni pravni okvir:	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2021.185.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2021:185:TOC
Internet stranica programa:	https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en
Nadležne institucije EU:	Evropska komisija – Glavna uprava za evropsku civilnu zaštitu i humanitarnu pomoć (ECHO)
Kontakt u BiH:	Ministarstvo sigurnosti BiH

Zdravlje [EU4Health]

Program za zaštitu i unapređenje zdravlja u Evropi

Planirani budžet:

5,3 milijarde €

Prethodni program:

Nastavak aktivnosti prethodna tri programa od 2003. godine

Status pristupanja BiH:

BiH je imala pristup programu Zdravlje III; očekuje se učešće i u ovom ciklusu u obzirom na već iskazani interes

Opis programa/cilj:

Četvrti ciklus programa Zdravlje usvojen je kao odgovor na pandemiju COVID-19 i u cilju pripreme za krizne situacije u EU (stoga je otprilike 10 puta veći od svog prethodnika). U isto vrijeme, ovaj program će dati doprinos dugoročnim zdravstvenim izazovima izgradnjom jačih, responsivnijih i pristupačnijih zdravstvenih sistema.

Oblasti intervencija:

Program Zdravlje provodi se putem godišnjih programa rada i aktivnosti su podržane kroz četiri tematske oblasti:

- **Priprema za krizne situacije** – podrška unapređenju i jačanju nacionalnih sistema nadzora. Nabavka opreme za prekograničnu prijetnju zdravlju; direktni grantovi organima država članica za poboljšanje nadzora (naprimjer, za tretiranje otpadnih voda); grantovi referentnim EU laboratorijama; podrška uspostavljanju kriznih timova itd.
- **Promocija zdravlja i prevencija bolesti** – unapređenje zdravlja i prevencija nezaraznih bolesti (grantovi i nabavke za hronične respiratorne bolesti, mentalno zdravlje, neurološke poremećaje itd.); generalno, unaprijediti dostupnost lijekova i opreme, unaprijediti njihov kvalitet, kao i proces proizvodnje („zelena proizvodnja“).
- **Zdravstveni sistemi i radna snaga** – jačanje evropskih referentnih mreža (direktni grantovi za podršku koordinaciji, upravljanju i operativnim aktivnostima evropskim referentnim mrežama (ERN)); jačanje implementacije zakonodavstva o krvi, tkivu, ćelijama i organima; podrška provođenju propisa o medicinskim sredstvima i in vitro dijagnostičkim uređajima itd. Generalno, aktivnosti u okviru ove oblasti usmjerene su ka smanjenju nejednakosti u pristupu zdravstvenoj zaštiti i unapređivanju efikasnosti zdravstvenih sistema.

	<ul style="list-style-type: none"> • Digitalizacija – naprimjer, u okviru programa rada za 2023. godinu, aktivnosti u ovoj oblasti uključuju direktne donacije organima EU država članica za unapređenje interoperabilnosti zdravstvenih podataka; razvoj i unapređenje digitalnih usluga, uključujući elektronsku evidenciju vakcinacije itd. <p>Borba protiv raka je u fokusu sve četiri gore navedene tematske oblasti programa rada Zdravlja za 2023. godinu. Program npr. direktno podržava borbu protiv raka kroz sufinansiranje programa skrininga/ranog otkrivanja raka; podršku EU mrežama za borbu protiv raka; organiziranje kampanja kliničke revizije kao alata za poboljšanje kvaliteta i sigurnost medicinske primjene jonizirajućeg zračenja; akcione grantove za mentalno zdravlje za pacijente i preživjele od raka itd.</p> <p>Druge horizontalne aktivnosti podržane ovim programom uključuju sufinansiranje promotivnih inicijativa u oblasti zdravlja; razmjene znanja i iskustava (konferencije i drugi događaji) itd.</p>
Potencijalni korisnici:	Državni organi u oblasti zdravstva, javne i privatne institucije aktivne u polju javnog zdravlja, istraživačke i zdravstvene ustanove, visokoškolske ustanove/univerziteti, međunarodne organizacije i nevladine organizacije
Relevantni pravni okvir:	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2021.107.01.0001.01.ENG
Internet stranica programa:	https://health.ec.europa.eu/funding/eu4health-programme-2021-2027-vision-healthier-european-union_en
Nadležne institucije EU:	Evropska komisija – Glavna uprava za zdravlje i sigurnost hrane (DG SANTE) uz podršku (za raspisivanje otvorenih poziva) Evropske zdravstvene i digitalne izvršne agencije (HaDEA) ili Evropske uprave za pripravnost i zdravstvene krize (HERA)
Kontakt u BiH:	Ministarstvo civilnih poslova BiH

Program za zapošljavanje i socijalne inovacije – EaSI [Programme for Employment and Social Innovation – EaSI]

Program za promociju zapošljavanja, socijalne zaštite i inkluzije

Planirani budžet:

0,76 milijardi €

Prethodni program:

Nastavak aktivnosti EaSI 2014–20

Status pristupanja BiH:

BiH je izrazila interes za učešće u ovom ciklusu

Opis programa/cilj:

Program Zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI) je finansijski instrument kojim direktno upravlja Evropska komisija s ciljem podrške visokom nivou kvalitetnog i održivog zapošljavanja, socijalnoj politici, borbi protiv socijalne isključenosti i siromaštva, poboljšanju radnih uvjeta i mobilnosti radne snage širom EU. Ovaj program je dio šireg programa Evropski socijalni fond (ESF+), čiji ukupan budžet iznosi skoro 100 milijardi €, a koji je dio Evropskih strukturnih i investicionih fondova (ESIF) i glavni instrument za zapošljavanje i socijalnu politiku. Samim tim, EaSI prati iste prioritete kao i ESF+, koji je dio okvirnog „Evropskog stuba socijalnih prava”.

Oblasti intervencija:

EaSI je usmjeren ka četiri prioritetne/tematske oblasti:

- **Zapošljavanje i vještine:** provođenje analiza trendova zapošljavanja i društvenih kretanja; praćenje i prikupljanje podataka; analiza utjecaja prelaska na nove oblike rada; provođenje akcionog plana za socijalnu ekonomiju itd.
- **Tržišta rada i mobilnost radne snage:** podrška „fer” mobilnosti u prekograničnim regionima (uključujući kroz EURES – Evropska mreža službi zapošljavanja); podrška javnim službama za zapošljavanje kroz izgradnju kapaciteta, umrežavanje i međusobno učenje; podrška istraživanjima zasnovanim na dokazima u cilju jačanja podrške tržištu rada (poboljšanje sistema za praćenje aktivnih mjera i obuka tržišta rada). *Prema programu rada za 2023. godinu, EURES aktivnosti su otvorene samo za zemlje članice i zemlje evropskog ekonomskog prostora.*

	<ul style="list-style-type: none"> • Socijalna zaštita i aktivna inkluzija: podrška mrežama relevantnih aktera u oblasti socijalne uključenosti (uključujući aktivnosti na terenu, međusobno učenje, istraživačke aktivnosti i podršku za kreiranje politika); dalje uključivanje civilnog društva u implementaciju prioriteta EK; podrška IKT sistemima i platformama koje olakšavaju implementaciju socijalne zaštite širom EU itd. • Unapređenje uvjeta rada: podrška izgradnji kapaciteta za socijalne partnere i inovacije; provođenje analiza o standardima rada putem anketa; provođenje evaluacija postojećeg zakonodavstva o uvjetima rada; podrška saradnji sa međunarodnim organizacijama na analizi rizika i postavljanju standarda u pogledu zdravlja i sigurnosti na radu itd. <p>U okviru programa EaSI, podržane su sljedeće vrste aktivnosti: analitičke aktivnosti (ankete, studije, statistički podaci, metodologije, klasifikacije, mikrosimulacije, praćenje i procjena transpozicije i primjene prava EU); jačanje partnerstava (prekogranične saradnje, službi zapošljavanja, socijalnih partnera i NVO); jačanje kapaciteta (jačanje mreža, administrativnih kapaciteta, organizacija za socijalnu zaštitu i zapošljavanje, mikrofinansijskih organizacija kao i pružalaca usluga socijalnom preduzetništvu); komunikacija i promotivne aktivnosti (zajedničko učenje kroz razmjenu dobre prakse i standarda, promocija inovativnih pristupa radu i analitičkih rezultata, <i>peer reviews</i>, promocije i medijski događaji).</p>
Potencijalni korisnici:	Program je otvoren za organe javne uprave (nacionalne, regionalne i lokalne); službe i organizacije za zapošljavanje i socijalnu zaštitu; kompanije, socijalne partnere, predstavnička tijela povezana sa tržištem rada (uključujući privredne komore i druga trgovinska udruženja); nevladine organizacije; obrazovne i istraživačke institucije itd.
Relevantni pravni okvir:	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R1057&from=EN
Internet stranica programa:	https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/en/esf-direct-easi
Nadležne institucije EU:	Evropska komisija – Glavna uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje (DG EMPL)
Kontakt u BiH:	Ministarstvo civilnih poslova BiH

Erasmus +

Program za podršku obrazovanju, stručnom usavršavanju, mladima i sportu u Evropi

Planirani budžet: 26,2 milijarde € 	Prethodni program: Nastavak aktivnosti Erasmus+ programa 2014–20	Status pristupanja BiH: BiH učestvuje u novom programu Erasmus+ od 2021. godine (učješće u aktivnostima unutar međunarodne dimenzije programa Erasmus+)
---	--	---

Opis programa/cilj: Značaj programa Erasmus+ ogleda se u činjenici da se budžet za ovaj program skoro udvostručio u odnosu na prethodni budžetski ciklus (2014–2020). Novi Erasmus+ nudi brojne mogućnosti za mobilnost i saradnju u oblastima visokog obrazovanja, stručnog obrazovanja i usavršavanja, školskog obrazovanja (uključujući rano i predškolsko obrazovanje), obrazovanja odraslih, mladih i sporta, te podržava aktivnosti studiranja u inostranstvu, profesionalnu praksu, obrazovanje i razmjenu kadrova u svim navedenim oblastima. Program stavlja snažan fokus na socijalnu inkluziju, zelenu i digitalnu tranziciju, kao i na promoviranje učešća mladih u demokratskom životu.

Oblasti intervencija: Struktura Erasmus+ prati onu iz prethodnog perioda, sa izuzetkom aktivnosti vezanih za sport koje su se sada utopile u druge komponente zajedno sa temama obrazovanje, obuke i mladi. Erasmus+ se tako sastoji iz četiri komponente:

- Ključna aktivnost 1 – **Mobilnost u učenju**: podrška mobilnosti u sektoru obrazovanja, obuke i mladih sa ciljem donošenja dugoročne koristi učesnicima i uključenim organizacijama. Aktivnosti koje se podržavaju kroz ovu komponentu uključuju: slanje ili primanje studenata i osoblja u zemlje ili iz zemalja učesnica; akreditaciju organizacija koje žele da se otvore za prekograničnu razmjenu i saradnju; slanje ili primanje pripravnika i studenata na stručne prakse u inostranstvo, kao i slanje osoblja na nastavu ili obuku; obrazovanje odraslih; razmjene mladih, kao i treninge i obuke omladinskih radnika.

	<ul style="list-style-type: none"> • Ključna aktivnost 2 – Saradnja organizacija i institucija: omogućavanje organizacijama iz različitih zemalja da rade zajedno, da razvijaju, dijele i prenose najbolje prakse i inovativne pristupe u oblastima obrazovanja, obuke, mladih i sporta. Podržane aktivnosti uključuju: projektna partnerstva, saradnju i udruživanje organizacija (visokoobrazovnih, strukovnih i institucija za obuku, privrednih subjekata); inicijative osmišljene da njeguju saradnju i razmjenu, unaprijede kvalitet i prepoznatljivost omladinskog rada; zajedničke master programe (uključujući zajednički razvoj studija/programa). • Ključna aktivnost 3 – Podrška razvoju politika i saradnji: pruža podršku za širok spektar aktivnosti koje imaju za cilj stimuliranje inovativnog razvoja politika, dijaloga i implementacije politika, kao i razmjenu znanja u oblastima obrazovanja, obuke, mladih i sporta. One uključuju promociju i podizanje svijesti o programu i sinergiju sa drugim programima EU. • Aktivnosti „Žan Mone”: globalno promoviranje izvrsnosti u nastavi i istraživanju u oblasti EU studija. Podrška kroz ovu komponentu je usmjerena i ka razvoju školskih programa u oblasti EU studija, specijalističkih programa za predavače/profesore, jačanju mreža i razmjeni znanja (uključujući stručno obrazovanje i obuke).
Potencijalni korisnici:	Program je otvoren za sva javna ili privatna tijela u oblasti obrazovanja, osposobljavanja, mladih i sporta
Relevantni pravni okvir:	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0817&qid=1622548701779
Internet stranica programa:	https://erasmus-plus.ec.europa.eu/
Nadležne institucije EU:	Evropska komisija – Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu (DG EAC) i Evropska izvršna agencija za obrazovanje i kulturu (EACEA)
Kontakt u BiH:	Ministarstvo civilnih poslova BiH Nacionalni Erasmus+ ured u BiH www.erasmusbih.com

Pravosuđe [Justice Programme]

Program za dalji razvoj evropskog prostora pravde

Planirani budžet: 0,3 milijarde € 	Prethodni program: Nastavak aktivnosti programa Pravosuđe iz prethodnog ciklusa 	Status pristupanja BiH: BiH je izrazila interes za učešće u ovom ciklusu
--	---	---

Opis programa/cilj:

Program Pravosuđe teži ka daljem razvoju evropskog prostora pravde zasnovanog na vladavini prava, nezavisnosti i nepristrasnosti pravosuđa, međusobnom priznavanju i povjerenju, pristupu pravosuđu i pravosudnoj saradnji, čime se također jača demokratija, vladavina prava i zaštita osnovnih prava.

Oblasti intervencija:

Aktivnosti programa Pravosuđe su usmjerene u tri specifična pravca:

- **Jačanje vladavine prava i nezavisnost i nepristrasnost sudstva** kroz podršku pravosudnoj saradnji u građanskim i krivičnim predmetima, kao i podršku poboljšanju efikasnosti nacionalnih pravosudnih sistema i efektivnom provođenju odluka.
- **Promocija obuka u pravosuđu** u cilju njegovanja zajedničke pravne i pravosudne kulture, kao i kulture zasnovane na vladavini prava; podrška i promocija dosljedne i djelotvorne primjene pravnih instrumenata EU.
- Efikasan i nediskriminatoran **pristup pravdi** za sve, uključujući i putem elektronskih sredstava (e-pravosuđe), promoviranjem efikasnih građanskih i krivičnih postupaka, promoviranjem i podržavanjem prava svih žrtava zločina, kao i procesnih prava osumnjičenih i optuženih osoba u krivičnom postupku.

Finansijska sredstva će biti usmjerena ka: podizanju svijesti o EU politikama, standardima i pravima građana u oblasti pravosuđa (uključujući podršku NVO); zajedničkom učenju i razmjeni iskustava; izradi studija, istraživanja, analiza, anketa, evaluacija, procjena utjecaja; izradi i objavljivanju vodiča, izvještaja i obrazovnog materijala; obukama pravosudnih profesionalaca; izgradnji kapaciteta ključnih pravosudnih mreža EU (npr. Evropska mreža za obuku sudija); razvoju i korištenju digitalnih alata i komplementarnosti sa programom Digitalna Evropa; jačanju interoperabilnosti IKT sistema.

Potencijalni korisnici:	Organi javne uprave, stručnjaci u pravosuđu i njihova udruženja, tijela za obuke i stručno usavršavanje, akademska zajednica/istraživački instituti, organizacije civilnog društva itd.
Relevantni pravni okvir:	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32021R0693
Internet stranica programa:	https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/justice-programme_en
Nadležne institucije EU:	Evropska komisija – Glavna uprava za pravosuđe i zaštitu potrošača (DG JUST)
Kontakt u BiH:	Ministarstvo pravde BiH

Građani, jednakost, prava i vrijednosti [Citizens, Equality, Rights and Values Programme – CERV]

**Program za zaštitu i promociju
prava i vrijednosti EU u skladu
sa Ugovorima EU i Poveljom
o osnovnim pravima**

Planirani budžet: 1,5 milijarda € 	Prethodni program: Nastavak aktivnosti programa iz prethodnog ciklusa – Evropa za građane (EfC) i Prava, jednakost i građanstvo (REC) 	Status pristupanja BiH: BiH je učestvovala u programu Evropa za građane 2014–20. i izrazila je interes za učešće u programu CERV u ovom ciklusu
Opis programa/cilj:	Program <i>CERV</i> nastoji da podrži i razvije otvorena, demokratska i inkluzivna društva zasnovana na vladavini prava, jednakosti građana i socijalnoj inkluziji. To uključuje osnaženo civilno društvo koje podstiče demokratsko, građansko i društveno učešće i njeguje bogatu raznolikost evropske zajednice, zasnovane na zajedničkim vrijednostima, historiji i iskustvima.	
Oblasti intervencija:	Program CERV djeluje u četiri oblasti: 1. Jednakost, prava i rodna ravnopravnost – podrška projektima za unapređenje i promociju prava i ravnopravnosti, i borbu protiv nejednakosti i diskriminacije na osnovu roda, rase ili etničkog porijekla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, starosti ili seksualne orijentacije te poštovanje principa nediskriminacije; sprečavanje i suzbijanje rasizma, ksenofobije, homofobije i drugih vidova netolerancije, sprečavanje i suzbijanje govora mržnje (uključujući na internetu); zaštitu i unapređenje prava djeteta; zaštitu i unapređenje prava osoba sa invaliditetom; unapređenje prava na zaštitu ličnih podataka. 2. Uključivanje građana – podrška projektima promocije zajedničke evropske historije; podrška aktivnoj građanskoj participaciji – uključivanje građana i udruženja u demokratski i politički život Unije; promoviranje razmjene između građana različitih zemalja, posebno kroz „bratimljenje” gradova i mreže gradova.	

	<p>3. Daphne – sprečavanje i suzbijanje svih oblika nasilja (i nasilja u porodici) nad ženama, djecom, mladima, ugroženim grupama (poput LGBTIQ osoba i osoba sa invaliditetom).</p> <p>4. *Vrijednosti Unije – promoviranje osnovnih vrijednosti EU (jednakosti, prava i rodne ravnopravnosti) kroz projekte usmjerene ka organizacijama civilnog društva.</p> <p><i>*Prema regulativi, ova komponenta nije dostupna zemljama kandidatkinjama.</i></p>
Potencijalni korisnici:	U zavisnosti od otvorenog poziva, za pristupanje finansijskim sredstvima iz ovog programa mogu se prijaviti organizacije civilnog društva, organi javne uprave, jedinice lokalne samouprave, udruženja građana, međunarodne organizacije itd.
Relevantni pravni okvir:	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32021R0692
Internet stranica programa:	https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/justice-and-consumers/justice-and-consumers-funding-tenders/funding-programmes/citizens-equality-rights-and-values-programme_en
Nadležne institucije EU:	Evropska komisija – Glavna uprava za pravosuđe i zaštitu potrošača (DG JUST) i Evropska izvršna agencija za obrazovanje i kulturu (EACEA)
Kontakt u BiH:	Ministarstvo pravde BiH

Kreativna Evropa [Creative Europe]

Program za podršku evropskom kulturnom i kreativnom sektoru

Planirani budžet:

2,44 milijarde €

Prethodni program:

Nastavak aktivnosti Kreativna Evropa 2014–20

Status pristupanja BiH:

BiH je pristupila novom programu Kreativna Evropa od 2021. godine (komponentama Kultura i MEDIA)

Opis programa/cilj:

Kreativna Evropa ulaže u projekte koji jačaju kulturnu raznolikost i odgovaraju na potrebe i izazove kulturnog i kreativnog sektora. Glavni ciljevi programa su da čuvaju, razvijaju i promoviraju evropsku kulturnu i jezičku raznolikost i naslijeđe, povećaju konkurentnost i ekonomski potencijal kulturnog i kreativnog sektora, posebno audiovizuelnog.

Oblasti intervencija:

Kreativna Evropa se sastoji iz tri potprograma:

- **Kultura:** podrška, saradnja i razmjena među kulturnim organizacijama, društvima i umjetnicima u Evropi i šire. Horizontalne aktivnosti pružaju podršku projektima kulturne saradnje, mreže profesionalnih organizacija, platformi za promociju evropskih umjetnika i djela, te programe mobilnosti. Potprogram također podržava sektorske aktivnosti i posebne aktivnosti za nagrađivanje izuzetnosti i kreativnosti (u oblastima arhitekture; kulturne baštine; dizajna; književnosti i izdavaštva; muzike; izvođačke umjetnosti).

	<ul style="list-style-type: none"> • MEDIA: podrška evropskoj filmskoj i audiovizuelnoj industriji da razvija, distribuira i promovira evropska djela na globalnom nivou, uzimajući u obzir današnje digitalno okruženje. Pored toga, ovaj potprogram njeguje talente i olakšava razmjenu znanja; podržava inovativna rješenja koja zadovoljavaju zahtjeve i trendove tržišta; bavi se publikom svih uzrasta, posebno mlađim generacijama. Aktivnosti ovog potprograma mogu se grupirati u četiri pravca djelovanja: a) razvoj, stvaranje i produkcija visokokvalitetnih djela; b) unapređenje poslovanja (unapređenje strategije distribucije, prodaje, marketinga, konkurentnosti; podrška operaterima i promotivnim događajima); c) inicijative koje promoviraju razvoj i angažiranje publike (edukacija i vidljivost); d) jačanje politika kroz dijalog, inovativnim političkim akcijama i razmjenom najboljih praksi. • Medusektorska saradnja: jačanje saradnje između različitih kulturnih i kreativnih sektora kako bi im se pomoglo da se suoče sa zajedničkim izazovima i pronađu nova inovativna rješenja. To se postiže, naprimjer, saradnjom u oblasti politika (razvoj politika i razmjena dobre prakse), jačanjem usluga deskova programa Kreativna Evropa i kroz podršku laboratorijama za kreativne inovacije (podrška eksperimentalnim pristupima i upotrebi inovativnih tehnologija). Također, podržane su i druge horizontalne aktivnosti, kao što su medijska pismenost, kvalitetno novinarstvo, rodna ravnopravnost u informativnim medijima itd.
Potencijalni korisnici:	Umjetnici, kulturna društva i organizacije u EU i pridruženim zemljama, izdavačke kuće, filmska i muzička industrija, mreže i produkcijske kuće, novinari i informativni mediji
Relevantni pravni okvir:	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0818&qid=1622472713882
Internet stranica programa:	https://culture.ec.europa.eu/
Nadležne institucije EU:	Evropska komisija – Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu i Evropska izvršna agencija za obrazovanje i kulturu (EACEA)
Kontakt u BiH:	Ministarstvo civilnih poslova BiH BiH Desk za program Kreativna Evropa https://kreativna-evropa.ba/

Program za zaštitu životne sredine i klimatske aktivnosti - LIFE

[*Programme for environment and climate action - LIFE*]

Program za jačanje i sprovođenje politika zaštite životne sredine i borbe protiv klimatskih promena

Planirani budžet:

5,43 milijarde €

Prethodni program:

Nastavak aktivnosti *LIFE* 2014–20

Status pristupanja BiH:

BiH ne učestvuje u programu *LIFE*

Opis programa/cilj:

LIFE ima za cilj da podrži prelazak EU ekonomije na sisteme koji će u potpunosti biti postavljeni po pravilima održivosti, cirkularne ekonomije, energetske efikasnosti, obnovljive energije, klimatske neutralnosti – kako bi se osigurala zaštita, obnova i poboljšanje kvaliteta životne sredine, uključujući zrak, vodu i zemljište, a ujedno i kako bi se zaustavio i preokrenuo gubitak biodiverziteta i degradacija ekosistema. S tim u vezi, *LIFE* podržava aktivnosti usmjerene ka očuvanju prirode, razvoj cirkularne ekonomije, tranziciju ka obnovljivim izvorima energije, inovativne tehnologije, razvoj najbolje prakse, koordinaciju i izgradnju kapaciteta, provođenje ekoloških i klimatskih planova itd.

Oblasti intervencija:

LIFE se provodi kroz dvije oblasti i četiri potprograma:

Oblast „Životna sredina“:

- Potprogram 1 – **Priroda i biodiverzitet**: sufinansiranje projekata očuvanja biodiverziteta, staništa i vrsta, kao i aktivnosti koje doprinose razvoju i upravljanju mreže *Natura 2000*;
- Potprogram 2 – **Cirkularna ekonomija i kvalitet života**: projekti koji se odnose na kruženje materijala/ ponovnu upotrebu resursa iz otpada, vode, zraka, buke, zemljišta i upravljanja hemikalijama; grantovi za inovativna rješenja i rješenja najbolje prakse u ovim oblastima; implementacija, praćenje i evaluacija politika i zakona EU u oblasti životne sredine.

	<p>Oblast „Klimatske aktivnosti“:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potprogram 3 – Ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanje: aktivnosti vezane za ublažavanje klimatskih promjena (naprimjer, projekti koji se odnose na poljoprivredu, korištenje zemljišta, upravljanje tresetištem, obnovljive izvore energije i energetske efikasnost); projekti adaptacije (naprimjer, urbana adaptacija i planiranje korištenja zemljišta, otpornost infrastrukture, održivo upravljanje vodama, upravljanje poplavama i priobaljem, otpornost sektora poljoprivrede, šumarstva i turizma itd.); projekti klimatskog upravljanja i informacijskih sistema (npr. sufinansiranje projekata koji podržavaju rad Evropskog klimatskog pakta, aktivnosti održivog finansiranja, podizanje svijesti, obuke i izgradnja kapaciteta, razvoj znanja i učešće zainteresiranih strana u oblastima ublažavanja klimatskih promjena i prilagođavanja itd.); • Potprogram 4 – Tranzicija ka čistoj energiji: sufinansiranje izgradnje nacionalnih, regionalnih i lokalnih okvira politika koje podržavaju tranziciju ka čistoj energiji; podrška uvođenju tehnologija, digitalizacije, novih usluga i poslovnih modela i unapređenje srodnih profesionalnih vještina na tržištu; privlačenje privatnih finansijskih sredstava za održivu energiju; podrška razvoju lokalnih i regionalnih investicionih projekata; uključivanje i osnaživanje građana u tranziciji čiste energije.
Potencijalni korisnici:	Organi državne ili lokalne uprave, komercijalne i nevladine organizacije, instituti
Relevantni pravni okvir:	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0783&from=EN
Internet stranica programa:	https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life_en
Nadležne institucije EU:	Evropska izvršna agencija za klimu, infrastrukturu i životnu sredinu (CINEA)
Kontakt u BiH:	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH

Tabela: Rezime potencijalnih korisnika programa 2021–2027. – indikativni pregled

glavna ciljna grupa

Program / potencijalni korisnici	državna uprava	regionalne/lokalne uprave	javne institucije / pružaoci usluga	asocijacije, privredne komore, klasteri, mreže	NVO, udruženja građana	preduzeća (preko 250 zaposlenih)	mala i srednja preduzeća (MSP)	međunarodne organizacije	univerziteti / visokobrazovne ustanove	predškolske institucije, osnovne i srednje škole	instituti / naučno-istraživački centri	mladi, studenti, nastavnici (pojedinci)	istraživači, stručnjaci, umjetnici, novinari (pojedinci)
Horizont Evropa	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X
Digitalna Evropa	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X		X
Program jedinstvenog tržišta (SMP)	X	X	X	X		X	X				X		X
FISCALIS	X	X											X
Carina	X	X											X
Mehanizam za civilnu zaštitu Unije i „rescEU”	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X		
Zdravlje 4	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X		
Program za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI/ESF+)	X	X	X	X	X	X	X		X		X	X	X
Erasmus+	X	X	X		X				X	X	X	X	X
Pravosuđe	X	X	X	X	X				X		X		X
Građani, jednakost, prava i vrijednosti (CERV)	X	X	X	X	X			X					
Kreativna Evropa				X	X	X	X		X		X		X
Program za zaštitu životne sredine i klimatske aktivnosti (LIFE)	X	X	X	X	X	X	X		X		X		

NAPOMENE ZA POTENCIJALNE APLIKANTE

Iako ova brošura pruža širok pregled nekih od programa EU koji su najrelevantniji za potencijalne aplikante i korisnike iz Bosne i Hercegovine, neophodno je da uložite značajno vrijeme i trud kako biste se upoznali sa pojedinačnim programima, njihovim komponentama (ili „potprogramima“) i mogućnostima finansiranja. Ukoliko ste zainteresirani i smatrate da ste vi ili vaša organizacija kvalificirani da se prijavite za neki od programa EU, bitno je da se detaljnije upoznate sa:

- **„Programima rada“ (Work Programme)** – za svaki program na koji želite da aplicirate postoji program rada za jednu ili više godina programskog perioda. Programi rada definiraju ciljeve, obuhvat, očekivanja, definiraju pozive i usluge/proizvode, za svaku temu ili potprogram koji se finansiraju u okviru jednog programa.
- **„Otvorenim pozivima“ (open calls)** – na internet-stranicama koje su date za pojedinačne programe u ovoj brošuri, nalaze se otvoreni pozivi i najave za zainteresirane aplikante. Kako biste na vrijeme mogli da pripremite projektnu dokumentaciju i pronađete odgovarajuće partnere iz EU i drugih pridruženih zemalja, bitno je da aktivno pratite otvorene pozive za relevantne programe.
- **Kontakt-tačkama i strukturama za program u zemlji** – s obzirom na centraliziranu implementaciju većine programa EU od strane tijela Evropske komisije, dostupnost informacija i pomoći potencijalnim aplikantima zainteresiranim za podnošenje projekata na programske otvorene pozive osigurana je i na nivou države članice u skladu sa specifičnostima pojedinačnih programa. U okviru nadležnog organa državne uprave djeluje kontakt-tačka za program, dok se za određene programe u zemlji uspostavljaju strukture za program, zadužene za informiranje, promociju i vidljivost određenog programa, preko kojih šira javnost i potencijalni korisnici mogu zatražiti sve potrebne informacije u vezi sa određenim programom Unije. Na kraju ove brošure nalazi se spisak nadležnih institucija i kontakt-tačaka za programe koji su otvoreni za Bosnu i Hercegovinu ili za čije su pristupanje pregovori trenutno u toku.
- **Primjerima dobre prakse** – na internet-stranicama programa, kao i kontakt-tačaka i struktura za program u zemlji možete pronaći primjere dobre prakse, tj. primjere sličnih projekata koji su već dobili finansiranje od EU. Također, možete pretraživati partnere koji su već učestvovali u projektima ili se prijaviti da radite kao ekspert na projektima: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/how-to-participate/1>

KONTAKTI ZA PROGRAME U BIH

Program	Nadležna institucija/Kontakt
Horizont Evropa	<p>Ministarstvo civilnih poslova BiH www.mcp.gov.ba</p> <p>Nacionalni/državni koordinator za program i kontakt-tačke/osobe za podoblasti</p> <p><i>*Potrebno je imati u vidu da za svaku podoblast postoji odgovorna nacionalna/državna kontakt-tačka/osoba, kao i nacionalni/državni koordinator za cjelokupni program, koje možete pronaći preko internet-stranice Horizont Evropa:</i></p> <p>https://horizoneuropencpportal.eu/find-your-ncp</p> <p>https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/support/ncp</p>
Digitalna Evropa	<p>Ministarstvo komunikacija i prometa BiH www.mkt.gov.ba</p>

Program	Nadležna institucija/Kontakt
Program jedinstvenog tržišta (SMP)	<p>Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH www.mvteo.gov.ba</p> <p>Evropska preduzetnička mreža (EEN) u BiH</p> <p>https://een.ec.europa.eu/local-contact-points/ba</p> <p>Koordinatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine https://een.ba/bs • Razvojna agencija Republike Srpske https://eunors.org
FISCALIS	<p>Uprava za indirektno oporezivanje BiH www.uino.gov.ba</p>
Carina	<p>Uprava za indirektno oporezivanje BiH www.uino.gov.ba</p>

Program	Nadležna institucija/Kontakt
Mehanizam za civilnu zaštitu Unije i „rescEU”	Ministarstvo sigurnosti BiH www.msb.gov.ba
Zdravlje 4	Ministarstvo civilnih poslova BiH www.mcp.gov.ba
Program za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI/ESF+)	Ministarstvo civilnih poslova BiH www.mcp.gov.ba
Erasmus+	Ministarstvo civilnih poslova BiH www.mcp.gov.ba Nacionalni Erasmus+ ured u BiH www.erasmusbih.com Kontakt-tačka u sklopu mreže resursnih centara SALTO_YOUTH (mladi) www.salto-youth.net/rc/see/contactpoints/

Program	Nadležna institucija/Kontakt
Pravosuđe	Ministarstvo pravde BiH www.mpr.gov.ba
Građani, jednakost, prava i vrijednosti (CERV)	Ministarstvo pravde BiH www.mpr.gov.ba
Kreativna Evropa	Ministarstvo civilnih poslova BiH www.mcp.gov.ba BiH Desk za program Kreativna Evropa https://kreativna-evropa.ba/
Program za zaštitu životne sredine i klimatske aktivnosti (LIFE)	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH www.mvteo.gov.ba

